

- а) пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, цілей і основних напрямів державної політики у сфері національної безпеки;
 - б) поточних і прогнозованих загроз національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов;
 - в) основних напрямів зовнішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки;
 - г) напрямів і завдань реформування й розвитку сектору безпеки і оборони;
 - д) ресурсів, необхідних для її реалізації;
- 4) Коректність наведених теоретичних положень підтверджує зміст конкретного програмного правового акта – Стратегії національної безпеки України БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 [4];
- 5) Він (юридичний документ) є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки.

-
1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
 2. Про правотворчу діяльність: Проект Закону України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355.
 3. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «правовий акт». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 1. С. 76-83.
 4. Стратегія національної безпеки України БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ, затверджена Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

УДК 343.3

DOI: 10.31733/17-03-2023-86-88

Олександр ТАЛДИКІН

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ТА ЙОГО СТРУКТУРА

Проблема самостійності прийняття рішень державою стосовно питань комунікації, інформативної сфери, правомірність поширення державного суверенітету на мережевий та віртуальний простір, створення дійового механізму правової регуляції з урахуванням як норм національного законодавства, так і норм міжнародного права для захисту інформаційного, віртуального простору від негативних зовнішніх впливів дає підстави говорити про інформаційний суверенітет.

На нашу думку, інформаційний суверенітет, передбачає проведення незалежної інформаційної політики, контроль за інформаційними мережевими потоками, за умов забезпечення свободи слова, права на приватність та права населення на отримання достовірної інформації [1].

Структура інформаційного суверенітету не відрізняється однорідністю. Так, К. Ісмайлов, Б. Белих, розкриваючи доктрину інформаційної безпеки в аспекті суверенітету, звертають увагу на деяку некоректність самого терміну, пояснюючи, це монологічним характером інформації (повідомчий монолог), на їх думку варто говорити не про інформацію, інформативний простір, а про комунікацію та комунікативний простір (інтерактивний полілог) [2, с. 208].

На наш погляд, варто взяти за основу розширену інтерпретацію інформаційного суверенітету, коли серед структурних елементів, що у сукупності його складають потрібно зазначити наступні.

Цифрова складова: раніше ідея цифрового суверенітету асоціювалася з політикою авторитарних держав, де через жорсткий контроль за інформаційними технологіями ці

політичні режими намагалися захиститися від впливів глобалізованого світу [3, с. 7]. Однак, збільшення впливу цифрових технологій на політику держав, дало підстави розглядати проблему цифрового суверенітету, в аспекті складової суверенітету інформаційного, адже бурхливий розвиток ринку цифрових технологій суттєво вплинув на якість забезпечення національної та міжнародної безпеки в умовах вже сформованого єдиного інформаційного простору.

Віртуальна складова. Розуміння сутності останнього, пов'язано із суверенітетом у кіберпросторі. Підходи до розуміння сутності кіберпростору в аспекті питань суверенітету держави різняться.

По-перше: це умовність кіберпростору, що виключає його юрисдикційність. Його відкритість, доступність та повсюдність, коли кіберпростір слід розглядати як загальне надбання, яке не підлягає суверенітету будь якої держави або групі держав, на кшталт космічного простору [4].

По-друге: кіберпростір не є визначеним місцем, це простір віртуальний, що знаходиться поза фізичним виміром і часом, але, разом з тим, він може бути сферою застосування кіберсили, спроможної нести загрозу державному суверенітету [5, с. 6-7]. Він не може бути відокремленим від суверенітету, оскільки держави володіють суверенітетом над кіберінфраструктурою, яка забезпечує його існування, Також має місце державна присутність у кіберпросторі через фінансову, банківську та інші системи.

Вважаємо, що проблема віртуального суверенітету суттєво ускладнюється технічними можливостями забезпечення з боку держави. Але, нездатність встановити всеохоплюючий контроль над віртуальною реальністю, не означає нездатності утворювати власні ресурсні його складові та захищати свої суверенні права щодо державних об'єктів у кіберінфраструктурі.

Медійна складова в її класичному розумінні (радіо, телебачення друківані ЗМІ) мабуть є однією з найбільш реалізованих в плані технічних можливостей забезпечення функціонування власної медійної структури, її можливостей стосовно пошуку, фільтрації, блокування та розповсюдження інформації. Разом з тим, захист інформаційного суверенітету в цій сфері повинен базуватись на законодавчій основі, та відображати напрацьовану стратегію розвитку.

Однією з важливих елементів інформаційного суверенітету є його інтелектуальна складова. Сама в собі, вона охоплює різні сторони інтелектуального життя та різних суб'єктів – носіїв інтелекту. У умовах єдиного інформаційного простору, коли інформація є товаром, а роль результатів інтелектуальної діяльності набула неабиякого значення для розвитку суспільства і держави, актуальними, на нашу думку, постають наступні проблеми:

- проблема інтелектуального суверенітету держави, яка, прямо залежить від рівня її інтелектуального потенціалу;
- проблема інтелектуального суверенітету народу, пов'язана із освітою, та її відповідністю сучасним науковим знанням;
- проблема інтелектуального суверенітету окремих соціальних груп, та фізичних осіб, в аспекті створення належних умов для розвитку їх інтелектуальних можливостей взагалі та свободи інтелектуальної інтернаціоналізації та еміграції зокрема.
- проблема підходів до розуміння меж та перспектив подальшої трансформації штучного інтелекту, та тих наслідків, які можуть суттєво вплинути на майбутнє держав у цілому.

Ідеологічна складова інформаційного суверенітету. Цілі, завдання та функції будь-якої сучасної держави базуються на певних теоретичних, конструкціях, ідеологічних настановах тощо. Україна не є виключенням. Вона чітко окреслила основи домінуючої державної ідеології в Основному законі. Це, передусім, ідеї розбудови демократичної, соціально-орієнтованої та правової держави, де усі люди є вільними і рівним у своїй гідності та правах, мають право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань, а народ виступає носієм суверенітету та єдиним джерелом влади [6].

Культурологічна складова інформаційного суверенітету. Будь-яка інтерпретація трансформаційних реалій розповсюдження інформації в сучасному світі, в їх впливі на державний суверенітет, не відкидає урахування культурологічних чинників суспільства, які, ґрунтуються, як на його цивілізаційній приналежності, так і історичній спадщині та культурі.

Можна стверджувати, що в Україні культурологічну складову суверенітету закріплено у преамбулі Основного закону, де підтверджено європейську ідентичність

Українського народу, а також у статтях де зазначається розвиток історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитк етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України. [6, ст.: 10, 11, 12, 35]

Невід'ємною складовою інформаційного суверенітету виступає політичний імідж держави. На думку В. Данилова, позитивний політичний імідж знаходить свій прояв поперше: у вигляді високого рейтингу популярності його носія; по-друге: в можливості впливу на громадську думку [7, с. 68].

На наш погляд іміджеву складову інформаційного суверенітету слід розуміти, як цілеспрямовано, або стихійно сформований її образ держави, на основі соціально-психологічних, моральних та ціннісних аспектів розвитку суспільства, який відображає ефективність її державних структур, легітимність державної влади, авторитет на міжнародній арені, ступень відкритості та об'єктивності у взаємовідносинах із суспільством, можливість ефективного громадського контролю над політикою держави та рівень патріотизму її населення.

1. Талдикін О. В. Суверенітет держави в умовах мережевого суспільства: деякі аспекти. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 11 березня 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 111-112.
2. Ісмайлов К. Ю., Белих Д. В. Інформаційний суверенітет і доктрина інформаційної безпеки України. Порівняльно-аналітичне право. № 1. 2019. С. 206-209.
3. Сфремова К. В., Шматков Д. І., Кохан В. П. Базові аспекти цифровізації та їх правове забезпечення: монографія. Харків : НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, 2021. 180 с.
4. The National Strategy to Secure Cyberspace. 2003. URL: <https://www.energy.gov/sites/prod/files/National%20Strategy%20to%20Secure%20Cyberspace.pdf>.
5. Камінський І. І. Концепція державного суверенітету в контексті застосування кіберсили. Альманах міжнародного права. Вип. 16. С. 3-10.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Данилов В. Особливості формування політичного іміджу держави. Політичний менеджмент. 2009. № 2. С. 67-72.

УДК 351.87/9

DOI: 10.31733/17-03-2023-88-90

Глона ТКАЧЕНКО

суддя Дніпровського апеляційного суду

(м. Дніпро, Україна)

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СУДДІВ

Нагальним питанням подальшого функціонування та розвитку нашої держави на засадах законності є забезпечення ефективної роботи судів, здійснення правосуддя висококваліфікованими, добросовісними, державно мотивованими, ефективними суддями для яких посада судді є честю наданою народом України, захист якою вони мають здійснювати. Як і будь який сектор публічної влади, судова система формується громадськістю а відповідно підконтрольна та підзвітна їй. У зв'язку з цим питання ефективного, неупередженого громадського контролю за діяльністю судів є дотичним до питання дотримання прав і свобод громадян, як складової демократичного суспільства та місця України на світовій арені. Стратегічні цілі розвитку держави за окремими її сферами як правило мають нормативне закріплення в комплексних програмних нормативних актах, зокрема в Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, яка затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, одним із ключових положень якої визначено необхідність запровадження ефективних форм громадського контролю за діяльністю суддів [1]. В ній, зокрема зазначено, що взаємодія суддів із суспільством має здійснюватися за такими напрямками: розширення змісту щорічної доповіді про стан забезпечення незалежності суддів в Україні, який готує та оприлюднює Вища рада правосуддя (звіт про стан справ, аналіз тенденцій та